

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 96/01

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. januára 2002 prerokoval prijatý návrh S. T., bytom S. N. V., zastúpeného komerčným právnikom JUDr. M. T., S. N. V., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní Okresného súdu Humenné vedenom pod sp. zn. 11 C 1541/96 a takto

r o z h o d o l :

Základné právo S. T. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 11 C 1541/96 p o r u š e n é b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 12. septembra 2001 doručený návrh S. T., bytom S. N. V. (ďalej len „navrhovateľ“),

zastúpeného komerčným právnikom JUDr. M. T., S. N. V., ktorým namietal porušenie základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Humenné (ďalej len „odporca“) v konaní o jeho pracovnoprávnej veci vedenom pod sp. zn. 11 C 1541/96.

Ústavný súd návrh navrhovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu a po zistení, že návrh obsahuje náležitosti požadované ustanoveniami § 20 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa ustanovenia § 25 ods. 2 citovaného zákona, návrh prijal uznesením č. k. III. ÚS 96/01-8 z 11. októbra 2001 na ďalšie konanie.

Na požiadanie ústavného súdu sa odporca listom sp. zn. Spr 805/01 z 24. októbra 2001 podpísaným jeho podpredsedníčkou vyjadril k návrhu navrhovateľa. Podľa názoru odporcu „sudca vo veci nebol nečinný zo subjektívnych dôvodov“. Odporca ďalej uviedol, že „je pravdou, že v období rokov 1997 - 1999 boli pojednávania odročené najmä z dôvodu, že k žalobe i k stanoviskám žalovaného chýbali listinné dôkazy“. Odporca je toho názoru, že „je predovšetkým povinnosťou účastníkov konania, aby presne vymedzili čoho sa domáhajú, doložili na všetky svoje tvrdenia dôkazy, to sa však uskutoční len zriedkavo a naopak najväčšie bremeno dokazovania ostáva naďalej na súdoch. Túto okolnosť sťažuje postup súdu najmä ak sudca má v senáte cez 300 občianskoprávných vecí ako je to v prípade Dr. K., vybavuje aj veci podľa exekučného poriadku, veci výkonu rozhodnutia a veci všeobecného registra „Nc“. Podľa názoru odporcu „na rýchlom vybavení vecí sa významne podieľa perfektne napísaná žaloba podpretá tiež dôkazmi, ktoré súd mal potom viac-menej vyhodnocovať“. Či napadnuté konanie naplnilo pojmové znaky zbytočných priet'ahov v konaní a bolo spôsobené subjektívnym zavinením sudcu, odporca ponecháva „na rozhodnutie ústavného súdu“.

Odporca listom sp. zn. Spr 805/01 z 15. novembra 2001 súhlasil, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania.

Právny zástupca navrhovateľa v stanovisku sp. zn. 209/96/Dr.Tl./Je. zo 17. decembra 2001 vyslovil názor, že „písomnými dôkazmi je dostatočne preukázateľný skutkový stav“. Ďalej uviedol, že „dohodu o mimosúdnom vysporiadaní zo dňa 9. 7. 2001 uzavrel žalobca so žalovaným práve z dôvodov priet'ahov v súdnom konaní za účelom ukončenia súdneho sporu, keď priet'ahy spôsobujú žalobcovi problémy s Úradom práce, Sociálnou poisťovňou ako aj v súvislosti s jeho zamestnaním (u) ďalšieho zamestnávateľa“. Keďže žalovaný svoje záväzky z vyššie uvedenej dohody nesplnil, nemohol navrhovateľ, ako to tvrdil vo svojom stanovisku, „zobrať späť žalobu a navrhnúť konanie zastaviť“. Navrhovateľ súhlasil s upustením od ústneho pojednávania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu Okresného súdu Humenné sp. zn. 11 C 1541/96 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát podnet navrhovateľa prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

Predmetom podnetu boli tvrdenia navrhovateľa, že odporca nedokázal v jeho spore efektívne konať, hoci išlo o spor právne a skutkovo nenáročný a vzhľadom na jeho povahu (pracovnoprávny spor) a sociálne postavenie navrhovateľa (živiteľ rodiny s tromi deťmi) o spor naliehavý.

Navrhovateľ žiadal, „aby Ústavný súd SR vydal toto rozhodnutie: Okresný súd Humenné v konaní o určenie, že pracovný pomer trvá, náhradu mzdy a náhradu stravného sp. zn. 11 C 1541/96 porušil právo navrhovateľa priznané v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“.

II.

Z podnetu navrhovateľa, z k nemu priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej pracovnoprávnej veci navrhovateľa.

Navrhovateľ 6. decembra 1996 podal u odporcu žalobu „o určenie, že pracovný pomer trvá, náhradu mzdy a náhradu stravného“. Žalovanou stranou bola firma J. S., C., H., zastúpená komerčným právnikom JUDr. J. K. z H. (ďalej len „žalovaný“).

Odporca 27. decembra 1996 zaslal účastníkom konania predvolanie na pojednávanie, ktoré stanovil na 17. január 1997, a vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku.

Žalovaný 16. januára 1997 ospravedlnil svoju neúčasť na pojednávaní a predložil odporcovi písomné vyjadrenie k žalobe. Právny zástupca navrhovateľa 17. januára 1997 ospravedlnil svoju neúčasť na pojednávaní.

Odporca 17. januára 1997 pre neúčasť účastníkov konania a ich právnych zástupcov odročil pojednávanie na 17. február 1997.

Pojednávanie konané 17. februára 1997 za účasti navrhovateľa a právnych zástupcov účastníkov konania odporca odročil na neurčito. Dňa 19. februára 1997 odporca požiadal Poštu v Humennom o oznámenie, kedy podal žalovaný zásielku adresovanú navrhovateľovi na prepravu a kedy bola táto na pošte uložená.

Dňa 21. februára 1997 bol odporcovi doručený výpis z účtu navrhovateľa potvrdzujúci uhradenie súdneho poplatku.

Pošta 1 v Spišskej Novej Vsi 11. marca 1997 oznámila odporcovi, že zásielku R-8743 z Pošty Humenné dala na doručenie 22. júla 1996 a keďže sa ju nepodarilo doručiť, vrátila ju 6. augusta 1996 späť do Humenného.

Dňa 20. marca 1997 bol odporcovi doručený list právneho zástupcu žalovaného z 18. marca 1997, ktorým predložil právnemu zástupcovi navrhovateľa návrh na peňažné vysporiadanie predmetu sporu, a to sumou 24 406,- Sk.

Odporca 2. apríla 1997 zaslal účastníkom predvolanie na pojednávanie, ktoré určil na 18. apríl 1997.

Právny zástupca navrhovateľa 15. apríla 1997 požiadal odporcu o odročenie pojednávania z dôvodu zamýšľaného stretnutia účastníkov konania na odsúhlasenie vzájomných návrhov na ukončenie (vyriešenie) sporu.

Odporca pojednávanie konané 18. apríla 1997 odročil na neurčito a vyzval navrhovateľa, aby mu písomne oznámil, či došlo k mimosúdnej dohode.

Odporca 6. februára 1998 zaslal účastníkom predvolanie na pojednávanie, ktoré stanovil na 3. marec 1998.

Navrhovateľ 2. marca 1998 spresnil svoju žalobu o tvrdenia ohľadne doručovania mu listiny o rozviazaní pracovného pomeru a o popis jeho zahraničných ciest vykonaných v prospech žalovaného.

Dňa 3. marca 1998 sa pojednávanie konalo za účasti navrhovateľa a právnych zástupcov účastníkov konania. Právny zástupca žalovaného oznámil, že k mimosúdnej dohode nedošlo a že žalovaný je ochotný zaplatiť navrhovateľovi sumu 24 406,- Sk ako úhradu jeho požiadaviek. Nevedel určiť, kedy sa presne skončil pracovný pomer navrhovateľa u žalovaného. Odporca pojednávanie odročil na neurčito.

Odporca 5. marca 1998 vyzval Poštu Humenné na oznámenie, ako bola písomná zásielka doručovaná navrhovateľovi, či išlo o zásielku adresovanú do vlastných rúk adresáta.

Navrhovateľ 10. marca 1998 predložil odporcovi ďalšie návrhy na dokazovanie týkajúce sa jeho zahraničných ciest a úhrad stravného. Žiadal o vytýčenie termínu pojednávania.

Navrhovateľ 16. marca 1998 predložil odporcovi písomné doklady o služobných cestách, ktoré vykonal pre žalovaného.

Žalovaný 3. apríla 1998 predložil odporcovi súpis prác navrhovateľa, záznam o prevádzke motorového vozidla, tachografické kotúče a kurzové lístky.

Pojednávanie konané 20. apríla 1999 za prítomnosti účastníkov konania a ich právnych zástupcov bolo odročené na 18. máj 1999 z dôvodu žiadosti navrhovateľa o oboznámenie sa (preštudovanie) s dokladmi predloženými žalovaným.

Pojednávanie konané 18. mája 1999 za účasti účastníkov konania a ich právnych zástupcov bolo odročené na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania s uložením povinnosti pre navrhovateľa, aby v lehote 10 dní oznámil, či trvá na jeho vykonaní.

Dňa 3. júna 1999 žalovaný predložil mzdové listy navrhovateľa za obdobie rokov 1995 - 1996.

Listom z 3. novembra 2000 navrhovateľ žiadal odporcu o pokračovanie v súdnom konaní a navrhol ďalší postup konania.

Dňa 21. mája 2001 žalovaný žiadal odporcu, aby nevytyčoval pojednávanie vo veci, lebo s navrhovateľom začal mimosúdne jednanie. Predložil k tomu listinné dôkazy (návrh navrhovateľa z 9. mája 2000 a protinávrh žalovaného z 15. mája 2000).

Dňa 23. júla 2001 sa k odporcovi osobne dostavil právny zástupca žalovaného a predložil mu dohodu o vzájomnom mimosúdnom vysporiadaní z 9. júla 2001 podpísanú právnyimi zástupcami účastníkov konania a žiadal o nevytyčenie termínu pojednávania, „pretože žalobca vzhľadom na predloženú dohodu zoberie zrejme svoj návrh v celom rozsahu späť“.

Navrhovateľ v už vyššie citovanom stanovisku sp. zn. 209/96/Dr.Tl./Je. zo 17. decembra 2001 uviedol, že „svoje záväzky a dohody zo dňa 9. 7. 2001 žalovaný opäť nesplnil a nepoukázal žalobcovi ani jednu splátku. Preto nemohol žalobca zobrať späť žalobu a navrhnúť konanie zastaviť“.

Navrhovateľ listom z 3. januára 2002 opätovne potvrdil už vyššie uvedené (list zo 17. decembra 2001) a ako prílohy predložil ústavnému súdu:

- dohodu o mimosúdnom vysporiadaní z 9. júla 2001;
- list odporcu č. k. 11 C 1541/96-66 z 20. decembra 2001 nasledujúceho znenia: „V právnej veci žalobcu S. T., S. N. V. proti žalovanému J. S., H. o určenie, že pracovný pomer trvá a náhradu mzdy Vás týmto žiadam, aby ste súdu oznámili, či trváte na podanej žalobe, pretože právny zástupca žalovaného JUDr. J. K. predložil súdu dohodu o mimosúdnom vysporiadaní. Uvedené oznámte súdu v lehote do 10 dní k horeuvedenému číslu konania;“
- správu k výzve sp. zn. 11 C 1541/96 z 3. januára 2002 adresovanú odporcovi, v ktorej ho žiadal, aby vo veci konal a o nároku rozhodol, lebo žalovaný nesplnil svoje záväzky z vyššie uvedenej dohody o mimosúdnom vysporiadaní.

Súdny spis predložil odporca ústavnému súdu 30. októbra 2001. Po preštudovaní bol súdny spis doručený odporcovi 15. novembra 2001.

III.

Predmetným návrhom na ústavný súd sa navrhovateľ domáha vydania rozhodnutia, ktorým bude konštatované porušenie jeho základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priet'ahov v zmysle ustanovenia čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní o určenie, že pracovný pomer trvá, náhradu mzdy a náhradu stravného vedenom na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 11 C 1541/96.

Odporca vo svojom už vyššie uvedenom vyjadrení konštatoval, „že sudca vo veci nebol nečinný zo subjektívnych dôvodov“ a tiež že „je pravdou, že v období rokov 1997 - 1999 boli pojednávania odročené najmä z dôvodu, že k žalobe i k stanoviskám žalovaného chýbali listinné dôkazy“. Tvrdil ďalej, že „bremeno dokazovania ostáva naďalej na súdoch“ a v danom prípade mal zákonný sudca „v senáte cez 300 občianskoprávných vecí“ a vybavuje „aj veci podľa exekučného poriadku, veci výkonu rozhodnutia a veci všeobecného registra „Nc“, čo tiež „sťažuje postup súdu“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/987).

1. Pokiaľ ide o kritérium „zložitosti vecí“, ústavný súd aj v predmetnom prípade bral do úvahy skutkový stav vecí a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/97 a iné) relevantnú pre rozhodnutie, ako aj právnu povahu (charakter) vecí.

Predmetom konania na Okresnom súde Humenné vo veci vedenej pod sp. zn. 11 C 1541/96 je rozhodovanie o neplatnosti rozviazania pracovného pomeru (o určenie, že pracovný pomer trvá) a zaviazanie žalovaného na zaplatenie náhrady mzdy a stravného.

Ústavný súd zo skutočností uvádzaných odporcom a ani z obsahu súdneho spisu nezistil žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o právnej a prípadne aj skutkovej (faktickej) zložitosti vecí, ktorej dôsledkom by malo byť ospravedlniteľné zdĺhavé konanie v danej pracovnoprávnej veci.

2. Pokiaľ ide o „správanie“ navrhovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priesťahom.

Úvahy odporcu (vyplývajúce z obsahu jeho už vyššie uvedeného vyjadrenia), že navrhovateľ ako účastník konania v napadnutom pracovnoprávnom spore mohol svojím konaním zapríčiniť zbytočné priesťahy (nedostatkami žaloby spočívajúcimi v nepresnom vymedzení toho, čoho sa domáha, nedoložením všetkých svojich tvrdení dôkazmi, reagovaním na povinnosť uloženú mu odporcom na pojednávaní konanom 18. mája 1999 až 3. novembra 2000), nepovažuje ústavný súd za presvedčivé. Podľa názoru ústavného súdu odporcom vytýkanými nedostatkami v postupe navrhovateľa pri obhajovaní jeho práv vyplývajúcich z pracovného pomeru v konaní pred všeobecným súdom nemožno ospravedlniť celkovú dĺžku konania v predmetnej veci. Práve naopak, nižšie uvedený postup odporcu, ktorý nedostatočne a nedôsledne aplikoval ustanovenie čl. 48 ods. 2 ústavy a príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, bol a je príčinou zdĺhavého konania v predmetnej veci.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom odporcu v predmetnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti daného prípadu.

Podľa právneho názoru ústavného súdu vysloveného v skorších rozhodnutiach (napr. I. ÚS 47/96, I. ÚS 92/97, II. ÚS 41/97) prietahy v konaní, ktoré možno pripísať správaniu účastníka konania, však nevyklučujú zodpovednosť orgánu, ktorý vo veci koná; a to najmä v prípadoch, ak o právach účastníka konania rozhoduje dlhšie, než je primerané podľa povahy veci, alebo ak ide o zbytočný prietah zapríčinený i nesprávnym postupom súdu.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že v predmetnej veci súdne konanie, ktoré sa na súde odporcu začalo 6. decembra 1996 a je stále na súde prvého stupňa bez jeho rozhodnutia o veci samej, trvá k dnešnému dňu už vyše 5 rokov. Podľa názoru ústavného súdu táto zdĺhavosť konania vzhľadom na jeho predmet môže byť z hľadiska čl. 48 ods. 2 ústavy akceptovaná len vo výnimočných prípadoch. Predmetné konanie odporcu takýmto prípadom podľa názoru ústavného súdu nie je, o čom nakoniec nepriamo svedčí aj vlastné stanovisko odporcu z 24. októbra 2001, v ktorom sa konštatuje odročovanie pojednávania v období rokov 1997 až 1999, a to z dôvodov, ktoré ústavný súd neakceptoval ako účinnú obranu.

Obranu odporcu spočívajúcu vo vysokom nápade vecí ako dôvodu, ktorý mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prietahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní. Podľa názoru ústavného súdu nadmerné množstvo vecí,

v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas a adekvátne opatrenia. Odporca vo svojom stanovisku neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad.

Opakované a zdĺhavé zisťovanie dôkazov podporujúcich tvrdenia účastníkov návrhom napadnutého konania (napr. spôsobu a doby doručovania listiny o okamžitom zrušení pracovného pomeru, listinných dôkazov o peňažných nárokoch navrhovateľa), nevysporiadanie sa so zdĺhavou dobou „pokusov“ účastníkov konania o vyriešenie sporu mimosúdnou cestou (od 15. apríla 1997, keď právny zástupca navrhovateľa požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu stretnutia účastníkov na odsúhlasenie vzájomných návrhov, do 23. júla 2001, keď právny zástupca žalovaného predložil odporcovi dohodu o mimosúdnom vysporiadaní), zisťovanie, či navrhovateľ trvá na podanej žalobe (v súvislosti s predloženou dohodou o mimosúdnom vysporiadaní), až 20. decembra 2001, dlhé lehoty medzi jednotlivými pojednávaniami (napr. 18. apríla 1997 a 3. marca 1998, ďalšie pojednávanie až 9. apríla 1999, od posledného pojednávania 18. mája 1999 doposiaľ nevytýčený žiadny ďalší termín pojednávania) nemožno hodnotiť ako prejavy postupu (organizácie práce) súdu, ktorý by zodpovedal ústavou priznanému základnému právu na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov a príslušným ustanoveniam Občianskeho súdneho poriadku (najmä § 6, § 10 ods. 1, § 114, § 120).

Vyššie uvedený postup odporcu (majúci rozhodujúci vplyv na zdĺhavosť namietaného konania) nevykazoval podľa názoru ústavného súdu znaky plynulého a efektívneho konania a bol teda konaním so zbytočnými prieťahmi.

Na základe týchto dôvodov ústavný súd dospel k záveru, že bolo porušené právo navrhovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov, tak ako mu ho garantuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. januára 2002